

Ministarstvo zdravlja Crne Gore

Institut za javno zdravlje

A K C I O N I P L A N

**za realizaciju Strategije za kontrolu i prevenciju
hroničnih nezaraznih bolesti u Crnoj Gori**

za period 2016-2017. godine

Mart 2016. godine

SADRŽAJ

1. UVOD

1.1. VODEĆI PRINCIPI I OKVIR ZA AKCIJU

1.2. MONITORING I EVALUACIJA

2. AKCIONI PLAN ZA REALIZACIJU STRATEGIJE ZA PREVENCIJU I KONTROLU

HRONIČNIH NEZARAZNIH BOLESTI U CRNOJ GORI ZA PERIOD 2016–2017. GODINE

1. UVOD

Obzirom na aktuelne zdravstvene probleme i potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom na nacionalnom nivou, jedna od prioriternih oblasti očuvanja i unapređenja zdravlja odnosi se na prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti.

Hronične nezarazne bolesti (HNB) karakterišu: dugo i često doživotno trajanje bolesti, smanjenje kvaliteta života, uzrokovanje invalidnosti i prijevremenog umiranja, te značajno finansijsko opterećenje pojedinca i društva. Demografski trendovi uz starenje populacije, kao i nezdravi stilovi života i rada, sve veće zagađenje životne sredine, kao i drugi faktori doprinose, naročito poslednjih decenija, značajnom porastu obolijevanja od hroničnih nezaraznih bolesti.

Kontrola obolijevanja od hroničnih nezaraznih bolesti se ostvaruje prevencijom na individualnom i populacionom nivou, ciljanim pregledima, preventivnim pregledima i promocijom zdravih stilova života i zdrave životne sredine, zajedničkom akcijom zdravstvenog i ostalih sektora i smanjenjem nejednakosti u zdravlju.

U cilju smanjenja obolijevanja i umiranja u Crnoj Gori od hroničnih nezaraznih bolesti, usvojena su strateška, programska i planska dokumenta koja se odnose na prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti (bolesti srca i krvnih sudova, šećerna bolest, maligne bolesti, mentalne bolesti), faktore rizika povezane sa zdravljem (npr. upotreba duvana i duvanskih proizvoda, štetna upotreba alkohola, prekomjerni unos soli u ishrani), rano otkrivanje raka (skrining programi) i povređivanje.

Ministarstvo zdravlja je 2008. godine izradilo Strategiju za prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti koja daje osnovne smjernice za sveobuhvatni i koordinisani odgovor na opterećenje nezarazanim bolestima. Osnovni strateški ciljevi, koji se odnose na izbjegavanje prijevremene smrtnosti, smanjenje obolijevanja od vodećih hroničnih nezaraznih bolesti, unaprijeđenje kvaliteta života i izbjegavanje posljedične invalidnosti prepoznati su i novim Master planom razvoja zdravstva u Crnoj Gori u periodu 2015-2020. godine.

Najdjelotvorniji način za postizanje navedenih ciljeva je, u prvom redu, kombinovana i integrisana multisektorska aktivnost usmjerena ka eliminaciji ili redukciji rizičnih faktora, kao i unapređenje drugih vidova prevencije i univerzalno dostupnog i savremenog liječenja.

Predmetni Akcioni plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti u periodu 2016-2017. godine, je nastavak okvirnog Akcionog plana pomenute strategije do 2013. godine i prethodnog Akcionog plana 2014-2015. godine i u skladu sa relevantnim SZO, EU, UN i drugim evropskim i svjetskim dokumentima u oblasti prevencije i kontrole hroničnih nezaraznih bolesti.

Mnoge aktivnosti koje su, takođe, direktno ili posredno vezane za kontrolu i prevenciju hroničnih nezaraznih bolesti sadržane su i u drugim nacionalnim strateškim dokumentima i pratećim akcionim planovima (Akcioni plan za ishranu, Akcioni plan za unapređenje mentalnog zdravlja, Akcioni plan zdravstvene zaštite lica sa šećernom bolešću, Akcioni plan za smanjenje štetne upotrebe alkohola i dr.).

1.1. Vodeći principi i okvir za akciju

Vodeći principi u izradi akcionog plana su, između ostalih: jednakost u zdravlju, jačanje zdravstvenih sistema, zdravlje u svim politikama, pristup tokom cijelog života (*life course approach*), integrisani programi zdravstvene zaštite, angažovanje cijelog društva. Oblasti za akciju su: zastupanje za zdravlje, znanje i informisanost, zakonska regulativa i finansiranje, kao i podrška zajednice.

1.2. Monitoring i evaluacija

Monitoring i evaluaciju realizacije aktivnosti predmetnog Akcionog plana vršiće Nacionalna komisija za kontrolu i prevenciju nezaraznih bolesti koju će formirati Ministarstvo zdravlja Crne Gore.

*2. Akcioni plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu hroničnih
nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2016– 2017. godine*

Akcioni plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2016– 2017. god.

Okvir za akciju	Aktivnosti	Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Vremenski okvir	Izvor finansiranja	Iznos u eurima
<i>Zastupanje za zdravlje</i>	Evaluacija Akcionih planova za period od 2009. do 2015. godine i Revizija Strategije za prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti	Ministarstvo zdravlja <u>Partneri:</u> Institut za javno zdravlje	Urađena evaluacija Usvojena revizija Strategije	III kvartal 2016. IV kvartal 2016.	Fond zdravstvenog osiguranja	5.000,00€ Komisija od 5 članova 5 x 1,000.00€
	Formiranje međusektorskog tijela/savjeta na nivou Vlade za podršku realizaciji Strategije	Vlada Crne Gore	Usvojen zaključak Vlade Crne Gore Tijelo imenovano, definisan poslovnik o radu, opis poslova i izvor finansiranja	II kvartal 2016.	-	-
	Osnivanje Nacionalne komisije za kontrolu i prevenciju hroničnih nezaraznih bolesti	Ministarstvo zdravlja	Komisija osnovana Urađena evaluacija Akcionog plana za 2016.g. Urađena evaluacija Akcionog plana za 2017.g.	II kvartal 2016. I kvartal 2017. I kvartal 2018.	Ministarstvo zdravlja	2.000,00€ Komisija od 5 članova 2016: 5 x 200,00€ 2017: 5 x 200,00€

Akcioni plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2016– 2017. god.

Okvir za akciju	Aktivnosti	Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Vremenski okvir	Izvor finansiranja	Iznos u eurima
<i>Zastupanje za zdravlje</i>	Medijsko praćenje aktivnosti planiranih Strategijom i zastupanje za zdravlje	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje <u>Partneri:</u> Mediji	Broj pojavljivanja u medijima (pisanim, elektronskim, TV i radio) posvećenih upoznavanju stanovništva sa nacionalnim, ali i međunarodnim akcijama na eliminaciji ili redukciji faktora rizika i upražnjavanju zdravih životnih stilova koji predstavljaju protektivne faktore za zdravlje, uz isticanje odnosa između zdravlja i socijalnih determinanti i determinanti životne sredine	2016–2017. kontinuirano	Fond zdravstvenog osiguranja	5.000,00€ TV emisije Reklame Brošure Plakati
	Izrada Akcionog plana za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti za period 2018-2019. godine	Ministarstvo zdravlja <u>Partner:</u> Institut za javno zdravlje	Usvojen Akcioni plan	IV kvartal 2017.	Fond zdravstvenog osiguranja	1.000,00€ Komisija od 5 članova 5 x 200,00€

Akcioni plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2016– 2017. god.

Okvir za akciju	Aktivnosti	Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Vremenski okvir	Izvor finansiranja	Iznos u eurima
<i>Znanje i informisanost</i>	Rano otkrivanje faktora rizika: povišeni krvni pritisak, povišene vrijednosti holesterola i šećera u krvi i prekomjerna tjelesna težina kod pacijenata registrovanih kod izabranih doktora	Zdravstvene ustanove na primarnom nivou zdravstvene zaštite Partneri: Institut za javno zdravlje	Razvijena i implementirana informatička podrška u okviru postojećeg zdravstvenog informacionog sistema. Automatski generisani izvještaji o broju pacijenata koji imaju povišene vrijednosti krvnog pritiska, holesterola i šećera u krvi i BMI-a (Body Mass Index-a)	III kvartal 2016. I kvartal 2017.	Fond zdravstvenog osiguranje	2.000,00 €
	Usvajanje nacionalnog Programa za smanjenje prekomjernog unosa soli hranom	Ministarstvo zdravlja	Program za smanjenje prekomjernog unosa soli hranom objavljen na sajtu Ministarstva zdravlja	II kvartal 2016.	-	-
	Uspostavljanje nacionalnih registara za: traumatizme, psihoze i hronične plućne bolesti	Ministarstvo zdravlja Partner: Institut za javno zdravlje	Uspostavljen registar za traumatizam Uspostavljen registar za psihoze Uspostavljen registar za hronične plućne bolesti	III kvartal 2016. II kvartal 2017. IV kvartal 2017.	Institut za javno zdravlje	

Akциони plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2016– 2017. god.

Okvir za akciju	Aktivnosti	Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Vremenski okvir	Izvor finansiranja	Iznos u eurima
<i>Znanje i informisanost</i>	Sprovođenje mjera iz Programa za smanjenje prekomjernog unosa soli hranom	Ministarstvo zdravlja Partneri: Institut za javno zdravlje, Svjetska zdravstvena organizacija	Otpočela implementacija Programa – realizovane mjere iz Programa	III kvartal 2016 - IV kvartal 2017.	Svjetska zdravstvena organizacija	
	Unaprjeđenje rada Centara za prevenciju pri domovima zdravlja	Institut za javno zdravlja Partneri: Zdravstvene ustanove	U svim domovima zdravlja sprovodi se program za odvikavanje od pušenja U svim domovima zdravlja sprovodi se program za dijabetes	2016-2017. kontinuirano	Fond za zdravstveno osiguranje	
	Unaprjeđenje funkcionisanja nacionalnih populacionih registara za najvažnije nezarazne bolesti	Institut za javno zdravlje Partneri: Zdravstvene ustanove	Objavljeni godišnji Izvještaji iz pojedinačnih registara prema planu izvještavanja	2016-2017	Institut za javno zdravlje	

Akcioni plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2016– 2017. god.

Okvir za akciju	Aktivnosti	Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Vremenski okvir	Izvor finansiranja	Iznos u eurima
<i>Znanje i informisanost</i>	Implementacija programa za rano otkrivanje raka kolorektuma, raka dojke i raka grlića materice	Zdravstvene ustanove <u>Partneri:</u> Institut za javno zdravlje	Skriningom raka kolorektuma obuhvaćena ciljna populacija 56-68 godina starosti Skrining raka dojke se sprovodi u šest opština u Crnoj Gori Započeta implementacija skrininga raka grlića materice	II kvartal 2017 IV kvartal 2016 III kvartal 2016	Fond za zdravstveno osiguranje	800.000,00€ U 2016. god. za sva tri skrininga je opredijeljeno 300.000,00€ U 2017. god. za sva tri skrininga potrebno je min 500.000,00€
	Istraživanje o stanju zdravlja stanovništva Crne Gore sa fokusom na faktore rizika za nezarazne bolesti	Ministarstvo zdravlja <u>Partneri:</u> Institut za javno zdravlje	Izrađen izvještaj o rezultatima sprovedenog istraživanja	2017.	Svjetska Banka	200.000,00€
<i>Zakonska regulativa i finansiranje</i>	Unaprjeđenje zakonske regulative u smislu adekvatne poreske politike na proizvode koji predstavljaju rizik po zdravlje (duvan, alkohol, gazirana pića i drugi proizvodi čija upotreba može štetiti zdravlju)	Ministarstvo finansija <u>Partneri:</u> Ministarstvo zdravlja	Postepeno usklađivanje visine akcize na duvan, alcohol i ostale akcizne proizvode koji predstavljaju rizik po zdravlje u skladu sa PPCG Evropskoj uniji	2016 – 2017.		

Akcioni plan za realizaciju Strategije za prevenciju i kontrolu nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2016– 2017. god.

Okvir za akciju	Aktivnosti	Nosilac aktivnosti i partneri	Indikatori	Vremenski okvir	Izvor finansiranja	Iznos u eurima
<i>Podrška zajednice</i>	Unapređenje javno-zdravstvenih kapaciteta za uključivanje lokalnih zajednica u realizaciju aktivnosti Strategije	Institut za javno zdravlje <u>Partneri:</u> Lokalne samouprave	Broj lokalnih samouprava koje su izradile lokalne programe prevencije i kontrole	2016 – 2017. kontinuirano		
	Kreiranje uslova i okruženja koja promovišu zdravlje i podržavaju zdrave stilove života	Lokalne samouprave <u>Partneri:</u> Mediji, Institut za javno zdravlje	Broj lokalnih samouprava koje su se uključile u programe “Zdravi gradovi”	2016- 2017. kontinuirano		